

відповідності освітньої діяльності всіх суб'єктів стандарту змісту освітньої галузі.

Метою стандарту якості освіти є оцінювання ступеня дотримання стандарту при проектуванні та реалізації освіти, оцінювання якості навчальної підготовки учнів у відповідності із стандартом. Оцінювання ступеня досягнення стандарту повинно здійснюватись на сучасних засадах організації і проведення педагогічних вимірювань і інтерпретації їх результатів. Вони передбачають: стандартизацію інструментарію, застосування інформаційних технологій, технологічність діагностичних процедур, застосування багатofакторних моделей, існування незалежної від навчальних закладів і органів освіти діагностичної служби для оцінювання досягнення норм стандарту.

Отже розробка державних стандартів професійно-технічної освіти нового покоління є своєчасною, актуальною й необхідною, тому що загальна оцінка якості підготовки учня може бути найбільш повною тільки за умов визначення його компетентності у вибраній галузі професійної діяльності.

Використана література:

1. *Филонов Г. Н.* О методологии проектирования образовательных стандартов / Г. Н. Филонов // Педагогика. – 2009. – № 8. – С. 3-6.
2. *Полонський В. Г.* Українській освіті-європейський стандарт: входження України у світовий освітній простір / В. Г. Полонський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5. – С. 76-81.
3. *Шулікін Дмитро.* Підготовка державних стандартів професійно-технічної освіти / Дмитро Шулікін // Освіта України. – 2006. – 8 вересня. – С. 4.
4. *Сухарніков Ю. В.* Сутнісні розбіжності діяльнісного і компетентнісного підходів до стандартизації освіти в Україні / Ю. В. Сухарніков // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 32-42.

Байдулін В. Б. *Создание стандартов нового поколения – актуальное задание в современных условиях реформирования образовательной отрасли.*

В статье освещаются некоторые моменты относительно создания образовательных и профессиональных стандартов ПТО нового поколения, важности этой проблемы для заведений профтехосвіти в условиях евро интеграционного курса Украины и модернизации всей системы ПТО в целом.

Ключевые слова: профтехосвіта, функции, стандартизация, образовательная отрасль.

Baydulin V. B. *Creation of standards of new generation is an actual task in the modern terms of reformation of educational industry.*

In the article some moments are illuminated in relation to creation of educational and professional standards of PTO of new generation, importance of this problem for establishments of proftechosvitu in the conditions of euro of integration course of Ukraine modernizations of all system PTO on the whole.

Keywords: functions, standardization, educational industry.

Биковська О. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
Інститут екології економіки і права

РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ І ПОЛЬЩІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті розкриваються питання позашкільної освіти України і Польщі. Представлена загальна характеристика ситуації, організація позашкільної освіти в позашкільних навчальних закладах.

Ключові слова: позашкільна освіта, позашкільні навчальні заклади, система позашкільної освіти

На сучасному етапі розвитку України і Польщі особливої актуальності набувають питання системи освіти, у тому числі позашкільної. Це обумовлено тим, що позашкільна освіта як освіта у вільний час відіграє значну роль у житті кожної людини і суспільства в цілому. Адже чим дитина займається у свій вільний час, таким змістом наповнюватиме своє життя в майбутньому. У зв'язку із цим, надзвичайно важливим в особистому і суспільному аспектах є те, яким чином заповнюється вільний час у дитячому віці, період становлення особистості. Тому Україна і Польща як високорозвинуті країни світу велику увагу приділяють організації позашкільної освіти, позашкільного виховання.

Теоретичний аналіз основних дефініцій “позашкільна освіта”, “позашкільні навчальні заклади” показав, що на даний час у світовій освітній практиці широко використовуються такі терміни: “неформальна освіта” (*англ.* non-formal education), “заклади позашкільного виховання” (*польськ.* placówki wychowania pozaszkolnego), “додаткова освіта” (*рус.* дополнительное образование), центри вільного часу (*словацьк.* centrum voľného času).

Слід відмітити, що відповідно до Міжнародного стандарту класифікації освіти (МСКО) (*англ.* – The International Standard Classification of Education (ISCED)), розробленого ЮНЕСКО, позашкільну освіту віднесено до неформальної освіти, яка охоплює навчання життєвим навикам, навикам трудової діяльності та загальної культури.

З метою узагальнення сучасного стану позашкільної освіти, визначення перспектив її інтеграції у європейський та світовий освітній простір наведемо порівняльний аналіз організації позашкільної освіти, діяльності позашкільних навчальних закладів в Україні і Польщі. Розкриємо основні характеристики позашкільної освіти України і Польщі за такими параметрами, як: термінологія, законодавче забезпечення, структура, загальна характеристика тощо.

Визначено, що сучасне становлення системи позашкільної освіти як України, так і Польщі тісно пов'язано із функціонуванням будинків творчості дітей та юнацтва, школярів, піонерів, станцій юних техніків, натуралістів, туристів тощо. Соціальні, економічні та політичні зміни, що відбулися в кінці 80-х та на початку 90-х рр. минулого століття, істотно вплинули на позашкільля.

Проголошення незалежності України в 1991 р. і трансформація освітньої сфери в 90-х рр. сприяли формуванню багаторівневої системи позашкільної освіти, модернізації навчально-виховного процесу, розширенню напрямів позашкільної освіти, деїделогізації позашкільля.

Аналіз ситуації показує, що сучасна державна політика України у сфері позашкільної освіти представлена у таких документах: Конституція України (1996), Закон України “Про освіту” (1991), Закон України “Про позашкільну освіту” (2000), Закон України “Про загальну середню освіту” (1999), Закон України “Про охорону дитинства” (2001), Національна доктрина розвитку освіти (2002), Положення про позашкільний навчальний заклад (2001) тощо.

В Україні законодавчою основою забезпечення права кожного на здобуття позашкільної освіти є Основний Закон – Конституція України. Зокрема ст. 53 Конституції України передбачено забезпечення розвитку позашкільної освіти, її доступності, а в ст. 54 – закріплено право громадян на свободу художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності тощо.

Нормативною базою трансформації позашкільної освіти в період після проголошення незалежності в Україні став новий, демократичний Закон “Про освіту”. Так, у ст.ст. 29, 38, 39 визначено структуру освіти України, зокрема позашкільну освіту як складову системи освіти, а також основні принципи її здійснення.

Важливою подією в історії української позашкільної освіти стала розробка та ухвалення Державної національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ століття”). У ній наголошується на необхідності виходу освіти України на рівень розвинутих країн світу

шляхом докорінного реформування її концептуальних, структурних, організаційних засад тощо.

Особливе значення мала розробка і прийняття нового Положення про позашкільний навчальний заклад (1996) і Концепції позашкільної освіти (1996).

Наступний важливий період в історії позашкільної освіти України починається на межі століть у 2000 р. у зв'язку з прийняттям Закону України “Про позашкільну освіту” (2000), який визначив правові, соціально-економічні, організаційні, освітні та виховні засади позашкільної освіти.

Особливе значення для здійснення позашкільної освіти має Закон України “Про охорону дитинства” (2001). Розроблений і прийнятий на підставі положень Конституції України і Конвенції ООН про права дитини, Закон широко і різнобічно розкриває права та свободи дитини, у тому числі на освіту, всебічний розвиток тощо.

Основні засади діяльності позашкільних навчальних закладів визначено і затверджено в новому Положенні про позашкільний навчальний заклад (2001), який розкриває організаційно-правові засади діяльності позашкільних навчальних закладів, питання управління і учасників навчально-виховного процесу, фінансово-господарської діяльності та матеріально-технічної бази, міжнародного співробітництва, державного контролю [11].

Орієнтиром у подальшому розвитку культурно-освітнього простору та потенціалу системи позашкільної освіти України стали Програма розвитку позашкільних навчальних закладів на 2002–2008 роки (постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.2002 р. № 378) та її продовження – Державна цільова соціальна програма розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року (постанова Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 р. № 785). Основною метою цих програм стало забезпечення вільного творчого, інтелектуального, духовного розвитку дітей у позашкільних навчальних закладах, доступності позашкільної освіти, гарантування громадянам права на її здобуття, розширення мережі позашкільних навчальних закладів тощо.

Отже, в Україні на сьогодні розроблено і затверджено понад 80 нормативно-правових актів з питань позашкільної освіти. Водночас процес удосконалення нормативно-правової бази у сфері позашкільної освіти, прав та захисту дітей в Україні триває.

Аналіз державної політики Республіки Польща показав, що перехід країни в 1989 р. від соціалістичного устрою до ринкової економіки і парламентської демократії став початком важливих суспільно-політичних перетворень у всіх сферах життя. Законодавчому забезпеченню позашкільної освіти в Польщі як актуальній проблемі суспільного життя приділяється велика увага.

Державна політика Польщі у сфері позашкільної освіти, організації вільного часу дітей і молоді представлена в багатьох правових документах. Так, юридична база позашкільної освіти закладена в Основному Законі демократичної держави – Конституції Республіки Польща (*польс.* Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej) (1997). У ньому розкриті положення про молодіжну політику, систему освіти і т. п. Так, утвердження і загальний захист прав дітей, у тому числі на освіту, науку, творчість, здійснюється відповідно до ст.ст. 70, 72, 73 Конституції Республіки Польща.

Одним з основних нормативно-правових документів у Польщі, яким регулюються питання освіти, у тому числі позашкільної, є Закон “Про систему освіти” (1991) (*польс.* Ustawa o systemie oświaty). Так, ст. 2 цього закону визначені її складові, серед яких освітньо-виховні заклади (*польс.* placówki oświatowo-wychowawcze), молодіжні осередки виховання (*польс.* młodzieżowe ośrodki wychowawcze) тощо.

Нормативно-правове забезпечення функціонування закладів позашкільного виховання в Польщі (*польс.* placówki wychowania pozaszkolnego) представлено Рамковими статутами публічних закладів (2005) (*польс.* Ramowy statut placówki publicznej) та іншими документами. Так, Рамковий статут публічних закладів позашкільного виховання (*польс.* Ramowy statut

publicznej placówki wychowania pozaszkolnego) нормативно визначає і закріплює назву закладу, його філіалів, органів управління, основні напрями діяльності, права та обов'язки його учасників тощо.

Перспективні цілі щодо дітей та молоді в Польщі визначені і представлені в Стратегії держави для молоді на 2003–2012 рр. (польс. Strategia Państwa dla Młodzieży na lata 2003–2012). Даний документ дає уявлення про напрями молодіжної політики в державі. Значна увага приділяється питанням організації позашкільної освіти, вільного часу, культури, спорту і т. ін.

Отже, потужна нормативно-правова база позашкільної освіти в Україні і Польщі є основою забезпечення її функціонування і розвитку. Водночас Україна і Польща мають нормативно визначені і закріплені структури позашкільної освіти. Характерним для них також є те, що дані структури обох держав мають багато спільного.

В Україні організація позашкільної освіти здійснюється на трьох рівнях – національному, обласному та місцевому. Так, на першому, національному, рівні здійснюється формування державної політики у сфері позашкільної освіти, що відображена в законах, указах, постановах, розпорядженнях, програмах, статутах та інших нормативних документах. Ці питання належать до компетенції Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, а також різних міністерств, відомств, комітетів, комісій.

Серед міністерств безпосередньо вирішенням питань позашкільної освіти займаються Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України (до 2011 р. – Міністерство освіти і науки України) тощо. Серед відомств вагома роль у науковому забезпеченні позашкільної освіти належить Національній академії педагогічних наук України.

Важливу роль на цьому рівні також відіграють державні позашкільні навчальні заклади України, які здійснюють формування державної політики за напрямами позашкільної освіти і безпосередньо підпорядковані Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України, а саме: Національний центр “Мала академія наук України”, Національний еколого-натуралістичний центр, Український державний центр позашкільної освіти, Український державний центру туризму і краєзнавства.

На другому, обласному, рівні, здійснюється координація питань державної політики у сфері позашкільної освіти. На цьому рівні вирішення цих питань належить до компетенції місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, в підпорядкуванні яких знаходяться управління, відділи та інші структурні підрозділи, що безпосередньо здійснюють координацію у сфері позашкільної освіти на обласному рівні. Серед них – управління освіти і науки, сім'ї, молоді та спорту, культури та туризму, центри соціальних служб тощо.

Важливу роль на цьому рівні також мають обласні позашкільні навчальні заклади, які в області координують роботу за напрямами позашкільної освіти, а саме: обласні науково-технічні, еколого-натуралістичні, туристсько-краєзнавчі центри, палаци дітей та молоді тощо.

На третьому, місцевому, рівні, відбувається безпосередня реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти різними інституціями. Основними серед них є: навчальні заклади (заклади освіти), заклади культури та мистецтва, заклади фізкультури та спорту, різні організації, сім'я та ін.

Реалізація державної політики у сфері позашкільної освіти в Польщі, як і в Україні, здійснюється на всіх рівнях, що обумовлено її багаторівневістю і розгалуженістю. Серед них так само можна виділити три основні рівні: національний, воєводський, місцевий.

На першому, національному, рівні відбувається формування державної політики Польщі в галузі позашкільної освіти, яка представлена в законах, указах, постановах, розпорядженнях, програмах, статутах та інших документах. Ці питання належать до

компетенції Президента Республіки Польща, Ради Міністрів, а також різних міністерств, відомств, комісій. Так, вирішенням відповідних питань позашкільної освіти займаються Міністерство освіти і науки, Міністерство культури і національної спадщини, Міністерство спорту та ін.

Велику роль у Польщі на національному рівні відіграють народні ради. Серед них Народна рада позашкільного виховання, яка була створена в 1995 р. і об'єднує представників інституцій позашкільної освіти. Основною функцією Ради є організація обміну досвідом діяльності закладів у сфері вільного часу дітей і молоді, їх взаємна підтримка і співпраця.

На другому, воєводському, рівні, здійснюється координація позашкільної роботи. Важливу роль на цьому рівні відіграють воєводські управління та маршалковські управління. Вони здійснюють педагогічний, організаційний і фінансовий вплив і контроль за діяльністю закладів позашкільного виховання Польщі.

На третьому, місцевому, рівні безпосередньо реалізується державна політика, надається позашкільна освіта. На місцях у Польщі значну роль у цьому відіграють заклади позашкільного виховання, серед яких: центри молоді, палаци молоді, молодіжні будинки культури та інші заклади.

Слід відмітити, що ефективне функціонування позашкільної освіти в Україні і Польщі пов'язане з її інфраструктурою. Аналіз організаційного забезпечення сучасної позашкільної освіти України показує, що її основу становлять позашкільні навчальні заклади. Розгалужена мережа цих закладів сприяє забезпеченню доступності позашкільної освіти для дітей, задоволенню їхніх освітніх потреб.

Упродовж аналізованого періоду в Україні кількість позашкільних навчальних закладів залишалася майже постійною. Так, за даними Міністерства освіти і науки України, на початок 2005 р. їх налічувалося 1485 (2004 р. – 1487, 2003 р. – 1496, 2002 р. – 1491, 2001 р. – 1497). Динаміка кількості позашкільних навчальних закладів в Україні протягом 2001–2005 рр. представлена на рис. 1.

Польща, як і Україна, має чітку організаційну структуру позашкільної освіти. Її основну складову на місцевому рівні також становлять заклади позашкільного виховання (*польс.* placówki wychowania pozaszkolnego), що забезпечують дітям доступність до позашкільної освіти.

Протягом 2001–2005 рр. в Польщі спостерігається нерівномірна динаміка кількості закладів позашкільного виховання. Так, за даними Головного управління статистики Польщі, за станом на початок 2005 р. кількість закладів позашкільного виховання становила 370 (2004 р. – 388, 2003 р. – 426, 2002 р. – 384, 2001 р. – 365). Динаміка кількості позашкільних навчальних закладів у Польщі протягом 2001–2005 рр. представлена на рис. 2.

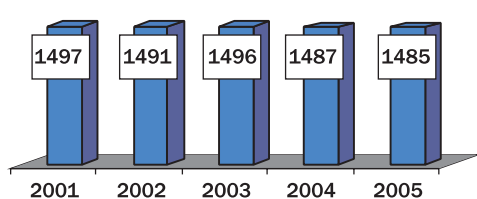

Рис. 1. Позашкільні навчальні заклади України, 2001–2005 рр., кількість

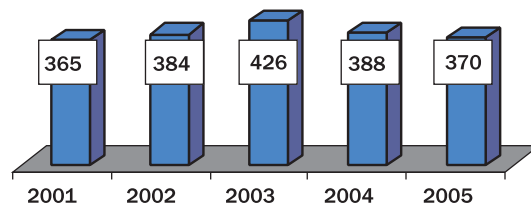

Рис. 2. Заклади позашкільного виховання Польщі, 2001–2005 рр., кількість

Позашкільні навчальні заклади України і заклади позашкільного виховання Польщі функціонують в усіх регіонах (воєводствах) країн. Це свідчить про широку інфраструктуру позашкільної освіти. Наявність розвиненої мережі дозволяє забезпечити широке охоплення

дітей і молоді позашкільною освітою, організованим дозвіллям, тому їх інтерес до роботи цих закладів залишається високим.

Аналіз ситуації показує, що на початок 2005 р. в Україні позашкільні навчальні заклади відвідували понад 1 млн. 203 тис. дітей, у Польщі – понад 968 тис. осіб (рис. 3, 4).

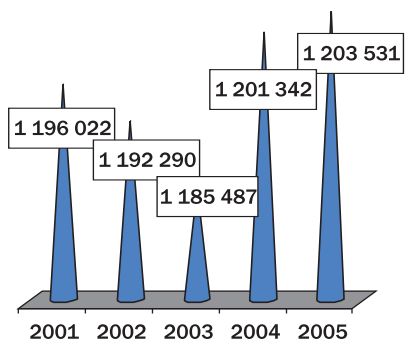

Рис. 3. Кількість дітей в позашкільних навчальних закладах України, 2001–2005 рр., осіб (за даними Міністерства освіти і науки України)

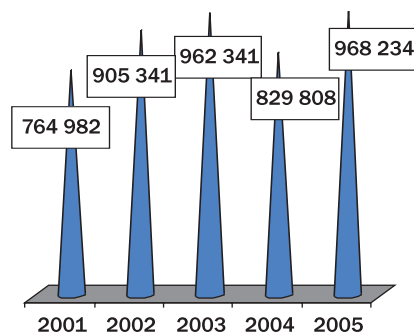

Рис. 4. Кількість дітей та молоді в закладах позашкільного виховання Польщі, 2001–2005 рр., осіб (за даними Головного управління статистики Польщі)

Загалом протягом 2001–2005 рр. в Україні чисельність дітей, охоплених позашкільною освітою, зросла на 3,6% і на початок 2005 р. становила 21,9% від загальної кількості дітей шкільного віку, у Польщі збільшилось майже так само – на 3,4% і становила 11,9% від загального числа дітей у віці 6–18 років.

Як уже зазначалося, в Україні основу організаційної структури позашкільної освіти становлять позашкільні навчальні заклади, в Польщі – заклади позашкільного виховання. При цьому характерною для обох держав є наявність різних типів цих закладів. В Україні – це центри, палаци, будинки, клуби художньої, еколого-натуралістичної, туристсько-краєзнавчої, науково-технічної творчості дітей, юнацтва та молоді тощо.

У Польщі основними типами закладів позашкільного виховання є: центри позашкільної роботи (Ogniska Pracy Pozaszkolnej), молодіжні будинки культури (Młodzieżowe Domy Kultury), міжшкільні спортивні центри (Międzyszkolne Ośrodki Sportowe), дитячі майданчики (Ogródy Jordanowskie), палаци молоді (Pałace Młodzieży), центри освіти (Centra Edukacyjne), молодіжні астрономічні обсерваторії (Młodzieżowe Obserwatoria Astronomiczne) та інші заклади (pozostałe placówki).

Слід відмітити, що як в Україні, так і Польщі організація позашкільної освіти здійснюється за багатьма напрямками, що сприяє найбільш повному задоволенню емоційного, фізичного та інтелектуального розвитку дітей та молоді.

В Україні – це 11 напрямів позашкільної освіти. Серед них традиційно найвищий інтерес у дітей в гуртках, групах, творчих об'єднання позашкільних навчальних закладів у 2005 р. виявлявся до художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти (43%), науково-технічного (19%), еколого-натуралістичного (11%), туристсько-краєзнавчого (9%), фізкультурно-спортивного (7%).

У Польщі основними формами і напрямками роботи закладів позашкільного виховання є художній (artystyczny), технічний (techniczny), науковий (naukowy), спортивний (sportowy) та інші (inne). Протягом 2001–2005 рр. намітився перерозподіл охоплення дітей і молоді різними напрямками позашкільної освіти, що свідчить про певну зміну їх інтересів. У закладах позашкільного виховання Польщі саме спортивним та художнім напрямком позашкільної освіти охоплено найбільше дітей та молоді – відповідно 33% і 32%.

Аналіз ситуації показує, що у п'ятирічний період після 2005 р. у розвитку системи позашкільної освіти в Україні, так само як і в системі позашкільного виховання в Польщі,

спостерігалися різноманітні зміни спрямованих тенденцій і динамік. Однак у цілому ці зміни не стосувалися засад, змісту і загальної спрямованості функціонування позашкілля. Зрозуміло, що на загальному стані справ у цій сфері не могли не позначитися труднощі, пов'язані із світовою фінансово-економічною кризою. Однак і за цих умов досягнуто значних позитивних зрушень і здобутків: накопичено цінний досвід функціонування сфери позашкільної освіти саме як самодостатньої системи і водночас – як органічної складової системи освіти в цілому; усталилися форми і методи організаційної та навчально-виховної роботи із застосуванням новітніх досягнень педагогічної науки і практики, склалася система підготовки кадрів, висунулася ціла когорта талановитих педагогів та організаторів за різними напрямками діяльності у сфері позашкілля.

Так, в Україні станом на початок 2010 р. функціонувало 1493 позашкільних навчальних заклади, в яких займалося понад 1 млн. 242 тис. дітей. Охоплення дітей позашкільною освітою в Україні у позашкільних навчальних закладах становило 35,5% від загальної кількості дітей шкільного віку. Аналогічні процеси притаманні і сфері позашкільного виховання Польщі.

Отже, Україна і Польща як висорозвинені, демократичні, правові держави ефективно здійснюють позашкільну (неформальну) освіту, роботу позашкільних навчальних закладів.

У державах створене відповідне нормативно-правове забезпечення, відповідно до якого позашкільна (неформальна) освіта є складовою національних систем освіти, розгалужена мережа закладів.

Основний зміст роботи позашкільних навчальних закладів України та закладів позашкільного виховання Польщі спрямований на забезпечення вільного часу дітей та молоді в процесі включення їх у різні види діяльності.

Найбільш масовими напрямками позашкільної освіти в Україні і Польщі є художньо-естетичний, науково-технічний, еколого-натуралістичний, туристсько-краєзнавчий, спортивний. Це сприяє духовному, інтелектуальному і фізичному розвитку дітей та молоді, задоволенню їх дозвіллевих потреб, особистісній самореалізації, що є одним з дієвих кроків на шляху накопичення та розвитку людського капіталу. Відбувся перехід позашкільної освіти у новий якісний стан, що вимагає розширення її доступності, підвищення якості та ефективності.

Використана література:

1. *Izdebska J.* Czynniki różnicujące strukturę budżetu czasu uczniów klas IV–VIII. – Białystok, 1990.
2. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2000/2001.* Informacje i opracowania statystyczne. – Warszawa, 2001.
3. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2001/2002.* Informacje i opracowania statystyczne. – Warszawa, 2002.
4. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2002/2003.* Informacje i opracowania statystyczne. – Warszawa, 2003.
5. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2003/2004.* Informacje i opracowania statystyczne. – Warszawa, 2004.
6. *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2004/2005.* Informacje i opracowania statystyczne. – Warszawa, 2005.
7. *Panek A.* Zajęcia pozalekcyjne w reformowanej szkole. – Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej: Krakow, 2002.
8. Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2002 року. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. – 232 с.
9. *Дополнительное и неформальное образование в Европе / под ред. Р. Клариуса.* – ЕАІСУ, Прага, 2005.
10. *Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. О. В. Биковської.* – К. : ІВЦ “Алкон”, 2006. – 224 с.
11. *Освіта України : нормативно-правові документи : зб. нормат. док. / голов. ред. В. Г. Кремень.* – К. : Міленіум, 2001. – 472 с.
12. *Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні: тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2003 року.* – К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 240 с.

13. Смаль В. З. Досвід політехнічного навчання і трудового виховання у школах Чехословацької соціалістичної республіки, Польської народної республіки, Німецької народно-демократичної республіки / В. З. Смаль. – К. : Вища школа, 1961. – 88 с.
14. Стан та соціальний захист сільських дітей : тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2004 року / Т. Ф. Алексєєнко, О. В. Безпалько, О. В. Биковська [та ін.]. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, 2005. – 250 с.
15. Становище дітей та жінок в Україні. Ситуаційний аналіз: 1991–2003. – К. : ЮНІСЕФ, 2005. – 180 с.

Быковская Е. В. Институт экологии экономики и правая реализация внешкольного образования в Украине и Польше : сравнительный анализ.

В статье раскрываются вопросы внешкольного образования Украины и Польши. Представленная общая характеристика ситуации, организация внешкольного образования во внешкольных учебных заведениях.

Ключевые слова: *внешкольное образование, внешкольные учебные заведения, система внешкольного образования*

Bykovskaya E. V. Institute of ecology of economy and right realization of out-of-school education in Ukraine and Poland: comparative analysis.

The article is devoted to the non-formal education in Ukraine and Poland. The basic principles of organizing and managing an out-of-school education establishment are developed there.

Key words: *non-formal education, out-of-school educational institution, system of non-formal education.*

Биковський Т. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ДО ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Стаття присвячена дослідженню і визначенню понять та термінів “інформаційна технологія” та “інформаційна система”, їх порівняльний аналіз.

Ключові слова: *технологія, система, інформація, термін, закономірності, людина.*

Своєчасне та достатнє отримання інформації є постійним та необхідним процесом, невід’ємним від суспільства і взаємопов’язаним з його розвитком.

Право громадян України на інформацію, правові основи інформаційної діяльності, визначені Законами України “Про інформацію”, “Про науково-технічну інформацію”, “Про наукову і науково-технічну діяльність”, “Про інноваційну діяльність” та іншими нормативними документами.

Питанням інформації, інформаційних технологій присвячені праці видатних вчених В. П. Беспалька, В. М. Глушкова, І. В. Журавльова, О. М. Леонтєва, В. В. Лидовського, Л. Л. Макаренка, Ю. І. Машбиця, В. С. Пономаренко, В. В. Рубцова, Н. Ф. Тализіної, В. В. Туманова, Е. Л. Федотова, А. А. Федотова, В. С. Цимбалюк, С. М. Яшанова.

Водночас залишається не достатньо вивченим узагальнення питань інформаційних технологій та інформаційних систем, їх порівняльний аналіз. Отже, дана стаття присвячена дослідженню і визначенню понять та термінів “інформаційна технологія” та “інформаційна система”. Спробуємо більш детально розібратися у цих термінах та їх значенні.

Слід відмітити, що ключовим словом цих понять є термін “інформація”. Законом України “Про інформацію” встановлено, що інформацією є документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі [1].